

VALLO

Varpu Hintsanen

Emilia Saloranta

LO

JOKA EI KADONNUTKAAN

WSOY

VARPU HINTSANEN

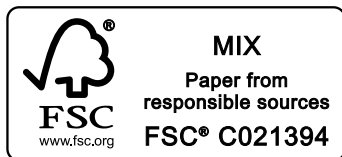
&

EMILIA SALORANTA

Valo joka ei kadonnutkaan



WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI



© VARPU HINTSANEN, EMILIA SALORANTA JA WSOY 2021

KANNEN SUUNNITTELU ANNA MAKKONEN

ISBN 978-951-0-466933

PAINETTU EU:SSA

Sisällys

Aluksi 7

1. Yli sukupolvien piilotettu herkkyys 12
PÄRJÄÄVYYDEN PANSSARI • TERAPIA AUTOI LÖYTÄMÄÄN
HERKKYYDEN • UHRI VAI VASTUUN PAKOILIJAT? • HÄPEÄ!
 2. Pelko kapeuttaa 43
ITSETUNTO – KELPAANKO MINÄ? • UHMA • ITSETUNTEMUS
• AIKA TUNTEEN JA TOIMINNAN VÄLILLÄ
 3. Toivo epävarmuuden keskellä 70
TUNNEMIELI – JÄRKIMIELI – VIISAS MIELI • SHOKKI
• PANIIKKIRATKAISUT • HYVÄKSYMINEN
 4. Myönteinen ajattelu 107
MYÖNTEISYYS ON VALINTA • OMANNÄKÖINEN ELÄMÄ
• KESKITY HYVÄÄN • LÄSNÄOLOTAITOJEN MERKITYS
 5. Uskomukset 139
JÄRKEVÄÄ VAI TÄRKEÄÄ • YHDESSÄ OLEMME SITTENKIN
ENEMMÄN • RAJOITTAVAT JA ESTÄVÄT USKOMUKSET
• OMAISHOITAJUUS
 6. Tiedätkö sinä oman ennusteesi? 173
TOIVOSTA EPÄTOIVON • KUN ON VAIN TÄMÄ HETKI
• PITÄISIKÖ MEIDÄN PUHUA KUOLEMASTA?
• UNELMIEN MERKITYS
 7. Suru 210
LUOPUMINEN • SURU EI OLE YKSITYISASIA
• EI JOKO-TAI VAAN SEKÄ-ETTÄ • EI OLE SURUAIKAA
 8. Merkityksellisyiden löytäminen 245
YRITTÄJYYS • ARVOT • MERKITYKSELLISYYS – ONNELLISUUS
• MUTKU-SITKU-VOIKU
 9. Kiitollisuus 270
ITSEMYÖTÄTUNTO • SISÄINEN PUHE • KIITOLLISUUS SUOJAA
KATKERUDELTA • TOIVO – VALO JOKA EI KADONNUTKAAN
- Mitä Senja opetti sinulle 297
- Kiitokset 300
- Kirjallisuutta 303

ALUKSI

Aamalla olohuoneen pöydällä oli kesken jäänyt Afrikan tähti. Peli, jota ei koskaan pelattu loppuun.

Senja oli viisivuotias, kun hän sairastui harvinaiseen syöpään. Alkushokin keskellä päätimme, että meidän talossamme ei asuisi vain suru ja pelko vaan ennen kaikkea ilo ja riemu. Viimeiset kolme vuotta olimme eläneet niin hetkessä kuin se vain oli mahdollista. Ei ollut liian pientä asiaa, jota juhlistaa, tai liian isoa toivetta, jota ei olisi voinut yrittää toteuttaa.

Nyt olimme saattohoidon vaiheessa, jota olin työntänyt mielessäni kauemmaksi ja kauemmaksi. Todellisuuden silmiin katsominen tuntui mahdottomalta. Joka päivä toivoin vain, että saisimme vielä olla yhdessä. Senjan kivut olivat käyneet kuitenkin sietämättömiksi, ja pienen tytön koko keho oli syvän runtelema. Tyttö, joka rakasti hyppiä, tanssia, kiipeillä ja ratsastaa, istui lähes liikkumattomana pyörätuolissa erilaisten letkujen ja kipupumppujen ympäröimänä. Hänen ympärilleen oli tuonakin kesäiltana aseteltu tynnyjä hyvän, mahdollisimman kivuttoman asennon löytämiseksi. Lentomatkoilla käytetty niskatyyny tuki pieniä väsyneitä hartioita.

Vuoroin toivoin, ettei hänen tarvitsisi kärsiä enää, vuoroin anelin mielessäni lisääaikaa yhdessä. Vajaan vuoden olin tien-

nyt, ettei tämä pääty onnellisesti. Mutta olinko silti valmis lapseni kuolemaan?

En.

Syöpämatka, joksi Senjan sairausaikaa kutsuimme, oli opettanut minulle enemmän kuin olisin ikinä osannut aavistaa.

Kolmessa vuodessa olin oppinut nauttimaan juuri käsillä olevista onnenmurusista. Elämä syövän kanssa oli ollut yhtä vuoristorataa. Välillä juna eteni piinaavan hitaasti loivaan ylämäkeen ja saavutti toiveikkaan huippunsa. Saimme nauttia radan kauniista maisemista ja odotukset olivat korkealla. Silmänräpäyksessä syöksyttiin kuitenkin taas hurjaan alamäkeen, eikä meillä ollut aavistustakaan, kääntyisikö juna oikealle vai vasemmalle, jatkaisiko syöksymistään alaspäin vai tulisiko kenties jälleen uusi rauhallisempi ylämäki – uusi mahdollisuus toiveikkaiden uutisten muodossa.

Keittiömme seinällä oli vuosia taulu, jossa luki *Carpe diem*. Olin nähnyt sen kuusitoista vuotta elämässäni päivittäin – ymmärtämättä yhtään, mitä se oikeasti käytännössä tarkoitti. Nyt olimme eläneet tartu hetkeen -elämää kolme vuotta. Ehkä nyt pystyin sanomaan, että ymmärsin siitä jotakin.

Tuona kesäkuisena iltana olimme jälleen kerran tarttuneet hetkeen. Pelasimme Senjan toiveesta Muuttuva labyrintti -peliä. Itselläni ei ole lainkaan peliin vaadittavaa avaruudellista hahmotuskykyä. Olin jälleen kerran hävinnyt ja voitontahtoisena ihmisenä tuskailin tappiotani.

– Äiti, ei kaikkea tarvitse ottaa aina niin vakavasti, totesi Senja ja katsahti minuun merkitsevästi.

Syöpä oli levinnyt vasemman silmän taakse, ja kasvain työnsi tyttäreni kaunistä ruskeaa silmää kiinni. Hän ei enää

näyttänyt Senjaltani, mutta hänen valoisa persoonansa oli tunnistettava, vaikka kasvaimet olivat käytännössä vieneet häneltä näön ja kuulon. Hän oli silti minun päättäväinen ja myönteinen Senjani.

Jostain syystä tuona yönä en olisi millään malttanut patistaa lapsia nukkumaan. Lopulta oli kuitenkin pakko, Afrikan tähti -peli jätettiin Senjan toiveesta pöydälle odottamaan aamua. Jatketaan huomenna, muistan sanoneeni ja työnsin Senjan pyörätuolilla makuuhuoneeseen.

Aamulla Senjaa ei enää ollut. Oli vain täydellinen hiljaisuus. Kuoleman lopullisuus iski tajuntaan rytinällä. Tyhjiys, paniikki ja yritys sisäistää, että tämä oli nyt tässä. Hetken oli vain loputon suru. Kiitollisuuden aika koittaisi vasta paljon myöhemmin.

Senjalla oli loppuun asti vilpityn ja pohjaton halu elää. Vaikka hän ei voinut loppuaikoina enää juuri osallistua muiden lasten askareisiin ja leikkeihin, hän oli ja eli mukana niin täysillä kuin hän vain pystyi. Hän näki ympärillään aina sen, mikä oli mahdollista, eikä keskittynyt niihin asioihin, mitkä eivät olleet. Hän jaksoi katsoa elämää panoramaikkunasta niissäkin hetkissä, kun itse näin vain avaimenreiästä.

Tätä perintöä minä haluan vaalia. Vaikka on pohjaton suru, on myös iloa.

Senja kosketti ja muutti lyhyen elämänsä aikana monia ihmisiä. Eikä vähiten minua. Senja puhui itse avoimesti sairautestaan – lääkkeitään ja siitä, miksi hänellä ei ollut hiuksia. Hän ei koskaan hävennyt sairauttaan. Olin itse aikaisemmassa elämässäni pitänyt yllä kulisseja moneen suuntaan. Senjan sairastuessa halusin toimia toisin. Puhuimme koko sairauden

ajan Senjan tilanteesta avoimesti niin läheisille kuin myöhemmin julkisuudessakin. Tuhannet ihmisiltä saamamme viestit ja sadat heidän kanssaan käymämme keskustelut vahvistivat uskoa avoimuuteen matkan varrella.

Mitä enemmän puhuimme, sitä enemmän saimme myös tukea. Jälkikäteen ajateltuna kertaakaan ei ole tullut olo, että meidän olisi pitänyt pysytellä hiljaa. Oivalsin, että kun olin itse avoin, annoin myös ihmisille mahdollisuuden auttaa. Vaikeumalla voi olla turvassa mielipiteiltä ja arvostelulta mutta myös välittämisen ja avun tavoittamattomissa.

Senjan elämän aikana olin itsekin muuttunut monella tavalla. Kontrollifriikistä, joka pelkäsi epäonnistumista, oli läheisten tuella tullut rennompia ja vähemmän itseriittoisia. Olin oppinut luottamaan ihmisiin ja pyytämään apua. Olin oivaltanut, etten voinut hallita kaikkea ja ettei pahinta pelkäämällä ole siltä kuitenkaan suojassa. Senjan sairastuessa ja kuollessa oma pahin pelkoni kävi toteen. Sen jälkeen lakkasin pelkäämästä oikeastaan mitään.

Saimme vuosien ajan valtavasti apua muilta. Senjan kuoleman jälkeen keskusteluissa ystävien kanssa minulle kirkastui, mitä jatkossa halusin tehdä. Halusin yhdistää oman kasvutarinani ja Senjalta oppimani asiat mielenterveyshoitotyöhön, jonka parissa olin ikäni työskennellyt. Varsinaiseen psykiatrisen sairaanhoitajan työhön minusta ei ollut enää palaamaan. Halusin kuitenkin, että mitä tahansa tekisin, omat kokemukseni sekä Senjan tarina olisivat työssäni läsnä. Eniten halusin olla ihminen ihmiselle.

Viimeisen kahden vuoden aikana verkkokursseilleni ovat löytäneet tuhannet erilaisissa elämäntilanteissa olleet ihmiset,

jotka ovat olleet kiinnostuneita omien mielentaitojensa kehittämistä. Senjan tarinan lisäksi tämä kirja syventää oman elämäni kipukohtien kautta myös näillä kursseilla käsiteltyjä teemoja. Mikä merkitys on sillä, että haluaa löytää elämässään hyvän suurienkin vaikeuksien keskellä? Mikä merkitys on arvojen mukaisella elämällä? Entä kiitollisuudella? Olen kokenut vaikeimman kautta, ettei elämän aina tarvitse olla iloista ollakseen onnellista. Se, että hirveän surun ja pimeyden keskellä haluaa silti nähdä valon, on avain myönteisempään ajatteluun ja onnellisempaan elämään.

Juuri nyt olen kiitollinen siitä, että juuri sinä olet tarttunut tähän kirjaan.

Tämä kirja kertoo keski-ikäisen naisen kasvutarinan ja on mitä suurimmissa määrin kunnianosoitus pienen tytön arvokkaalle elämälle. Tämä on kiitos ystäville korvaamattomasta avusta ja tuesta monen vuoden ajan. Tämä on oodi avoimuudelle ja ihmisyydelle, rakkaudelle ja välittämiselle. Tämä on havainto mielentaitojen merkityksestä vaikeuksista selviämisessä.

Tämä on tositarina valosta, joka ei kadonnutkaan.

1. YLI SUKUPOLVIEN PIILOTETTU HERKKYYS

Moni meistä on kasvattanut panssarin suojellakseen herkkää sisintään ulkoapäin tulevalta pahalta. Tuo pärjäävyyden panssari ei ole kuitenkaan mikään puoliläpäisevä kalvo, joka päästää hyvän sisälle ja jättää huonon ulos.

Oli hyvin lähellä, ettei Senja olisi koskaan syntynytkään.

Olen äitini ja isäni ainoa lapsi. Siitä lähtien kun minulla on mistään mitään muistikuvia, toivoin itselleni sisarusta, erityisesti isoveljeä. Rakastin 80-luvulla Matti Nykästä ja viisivuotiaana menin niin pitkälle sisarushaaveessani, että valehtelin kavereilleni Matin olevan isoveljeni. Kun kaverit halusivat nähdä hänet, valehtelin, että Matti on nukkumassa. Eikä Mattia saanut häiritä, koska hän valmistautuu taas tärkeään kilpailuun. Jossain vaiheessa aloin ymmärtää, että isoveljen saaminen jälkeinpäin olisi mahdotonta, mutta läpi elämän olen jollain tavalla kaivannut sisarussuhdetta. Myöhemmin sain elämäni Jennan, jonka valikoin sattumalta tekemään hääkampaukseni. Jenna oli ihminen, joka tuntui heti poikkeuksellisen tutulta; myöhemmin aloimme kutsua toisiamme siskoiksi.

Kun esikoiseni Senni syntyi, minulle oli itsestänselvyys, että haluaisin hänelle sen, mistä itse olin jäänyt vaille. Suurin unelmani oli olla useamman kuin yhden lapsen äiti.

Onneksi sekä minulle että puolisololleni oli molemmille selvää, että halusimme jälkikasvua. Tulinkin raskaaksi käytännössä heti, kun päätös lapsesta oli tehty. Olin 26-vuotias, kun aloin odottaa Senniä. Olin onnellinen ja innoissani, sillä kaikki tuntui valmiilta perheen perustamiselle. Naimisiin mentyämme olimme muuttaneet Tampereelta vuokra-asunnosta isoon, uudenkarheaan omakotitaloon Toijalaan.

– Miksi Toijalaan? Tunnetteko te sieltä edes ketään? lähipiiristä ihmeteltiin.

Päätös asuinpaikasta syntyi puolivahingossa. Hintataso Toijalassa oli kotikaupunkiini Tampereeseen verrattuna huokea, ja meille sopiva talo sattui tulemaan myyntiin. Vaa-leansiniharmaan omakotitalouelman takapihalta aukesi iso terassi ja piha, jonka varalle minulla oli paljon suunnitelmia. Kukkaistutuksia, leikkimökki, ehkä uima-allaskin, kunhan aloittaisin säännölliset työt. Talon vieressä aukesi peltomai-sema, ja Toijalan hautausmaan korkea kuusiaita näkyi teras-sille. Huumorimielessä naureskelin, että tästä kotoa on sitten lyhyt matka minut tuonne kuusiaidan toiselle puolen kärrätä. Tamperelaislikka kotiutui Toijalaan hyvin, asuinalueemme oli rauhallinen lintukoto, juuri täydellinen tulevalle lapsiperheelle.

Opintoni psykiatriseksi sairaanhoitajaksi olivat raskaus-aikana loppusuoralla. Ahmin jo työni puolesta teoksia, joissa käsiteltiin vanhemmuutta ja varhaista vuorovaikutusta. Miten voi vanhempana tukea lapsen tunnetaitoja? Miten säännölliset arkirutiinit tukevat lapsen kasvua ja hyvinvointia? Raskaus

vahvasti haluani työskennellä lastenpsykiatrian parissa.

Äitiydestä tuli iso osa identiteettiäni jo, kun ihailin kasvavaa vatsaani makuuhuoneen peleistä. Olin aina ollut pitkä ja hoikahko, mutta pyöristävät muodot tuntuivat nyt maailman luonnollisimmalta asialta. Uusi tehtäväni vanhempana tuntui selkeältä mutta myös vähän pelottavalta, kuten varmasti jokaisesta esikoistaan odottavasta äidistä. Olisi pidettävä lapsi elossa ja kasvatettava hänestä yhteiskuntakelpoinen kansalainen.

Äitiytteni etenikin kuin elokuvissa. Senni oli erittäin helppo vauva; hän nukkui ja söi hyvin. Tyttö hymyili tyytyväisyyttään maailmaan tai oloonsa, vauvojen hymyjen syytä kun voi välillä vain arvailla. Senni oli koko suvun silmäterä, isovanhempiensa ensimmäinen lapsenlapsi. Ja minä nautin siitä kaikesta, pienen vauvan tuoksusta ja tunnusta, kaikkine aisteineni.

Arki yhden lapsen kanssa eteni hyvin, vaikka muusikkona työskentelevän puolisoni työajat olivat perhe-elämän kannalta haasteelliset. Hän oli usein viikonloput pois mutta arkisin heittäytyi täysillä olemaan isä Sennille. Tämän aikatauluhaasteen olin toki tiennyt jo muusikon matkaan lähtiessäni, vähintäänkin luullut tietäväni. Olin oppinut edustamaan yksin niin häät kuin syntymäpäiväjuhlatkin. Keikkamuusikko kun on töissä juuri silloin kun muut eivät ole.

Sopeutumistani saattoi auttaa se, että tanssilavamaailma oli minulle tuttu. Vanhempani olivat kuljettaneet minua jo nuorena tutustumaan foxtrotin, jenkkan ja valssin saloihin. Tanssissa yhdistyi kolme minulle tärkeää asiaa: musiikki, liike sekä yhdessä oleminen. Ennen Sennin syntymää olin saattanut käydä lavoilla tanssimassa kolmekin kertaa viikossa ja tanssin merkeissä olin tavannut myös lasteni isän.

Minä viihdyin vanhempainvapaani aikana kotona, ja puolison arkivapaina pystyin viimeistelemään imetyksen lomassa päättötyötäni. Tein myös pitkän harjoittelupätkän lastenpsykiatrian poliklinikalle, mikä vahvisti edelleen ammatillista päätöstäni.

– Haluan sinne töihin, kun olen saanut paperit koulusta, totesin jo ovensuussa kotiuduttuani ensimmäisen harjoittelu-päivän jälkeen.

Työharjoittelun ohessa mietin kuitenkin mielessäni, että en haluaisi lapsilleni liian suurta ikäeroa. Mutta se tuskin olisi ongelma; olinhan tullut raskaaksi heti Senninkin kohdalla. Tekisimme toisen lapsen sitten, kun olisin ollut hetken töissä. Iltaisin silitin ja viikkasin kokojärjestykseen pieneksi jääneitä vaatteita muovilaatikoihin. Talossamme oli makuuhuoneita valmiina useammallekin lapselle, joten nostin muovilaatikot yhteen tyhjiä huoneiden kaapeista odottamaan. Tavoitelin määrätietoisesti ikäikäistä haavettani useammasta lapsesta, jonka toteutumista naiivisti pidin vielä tuohon aikaan itsestäänselvyytenä.

Senni oli lopulta kaksivuotias, kun aloitin sairaanhoitajan työt lastenpsykiatrian klinikalla, Tampereen yliopistollisen sairaalan kotisairaanhoitotyöryhmässä. Työssäni kävin kotikäynneillä perheissä, joissa lapset olivat hoitosuhteessa jonkin psyykkisen oireilun vuoksi. Koin itseni onnekkaaksi, kun pääsin heti työskentelemään yliopistosairaalaan rautaisten ammattilaisten kanssa. Imin itseeni tietoa ja oppia. Koko ajan takaraivossani kuitenkin jyskytti ajatus siitä, että se toinen lapsi saisi tulla nyt. Ei tulla, kun on tullakseen, vaan nyt! Ehkäisyn pois jättämisestä oli kulunut jo aikaa. Uusi työ vei kuitenkin

paljon energiaa ja samalla ajatuksiani pois raskaaksi tulemisesta. Jokaisen joulun tai Sennin syntymäpäivän kohdalla hätkähdin ajan kulumista.

– Missä toinen lapsi viipty?

Kun elettiin taas yhtä joulua ilman positiivista raskaustestiä, päätin pyhien aikana, että tämä asia pitää selvittää. Onhan sekundaariseen lapsettomuuteen löydyttävä jokin järkevä syy. Lopulta soitin hedelmöityshoitoklinikalle, selvitin heille tilanteemme ja varasin ajan. Perinpohjaisten tutkimusten jälkeen mitään syytä tai estettä uudelleen raskaaksi tulemiselle ei kuitenkaan löytynyt.

– Ja olettehan te jo yhden lapsen saaneet, lääkäri totesi kannustavasti.

Teimme hoitosuunnitelman ja aloitimme hedelmöityshoidot alkuvuodesta 2010 – tai nyt jälkepäin ajateltuna minä aloitin. En kai koskaan tullut kysyneeksi, halusiko kumppanini toista lasta. Oma tunteeni oli niin vahva, että oletin itsestään selvästi toisenkin haluavan. Oletin, koska hän ei sanonut asiaan mitään. Vaikka minusta tuntui, että puhuimme paljon, en osaa sanoa, keskustelimmeko kuitenkin koskaan rehellisesti ja syvemmin oikeista asioista. Vai olinko se vain minä, joka oli äänessä?

Lapsen hankinnasta kehkeytyi minulle pakkomielteinen projekti, haaste, joka piti saada tavalla tai toisella maaliin. Josakin takaraivossa jyskytti myös pelko. Jäisikö suurin toiveeni ja haaveeni saavuttamatta? Mittasin lämpötiloja, laskin ovulaatiopäiviä ja söin hormoneja. Kerta toisensa jälkeen aloitimme hoidot alusta, vaikka hormonit laittoivat pääni sekaisin. Vaikka sain keskenmenon, jatkoin lääkitystäni, itkin ja raivosin. Hoi-

tojen keskellä tuskin kukaan on paras mahdollinen kumppani, ja minä todella keskityin suorittamaan lapsentekoa. Keskityin niin kovasti, että en kyennyt näkemään, mitä ympärilläni oikeasti tapahtui.

Olin edellisen raskauteni onnessa lihonut kolmekymmentä kiloa. Keskityin niin täysillä esikoisen odottamiseen ja itseni hellimiseen, että kilot pääsivät tulemaan kuin huomaamatta. Vuonna 2005 äideillä ei ehkä vielä ollut ulkonäköpaineita raskauskiloista, tai ainakaan minä en niitä kokenut. Sennin syntymän jälkeen nuo kilot alkoivat käydä kuitenkin itselleni taakaksi ja aloin lenkkeillä, jotta pääsisin niistä eroon. Aluksi kevyttä hölkkää, sittemmin sykevyö lanteilla ja kello kädessä tavoitteellisempaa kunnonkohotusta; kilot karisivat ja kunto nousi. Sitten kevyt lenkkeily vaihtui päämäärätietoiseen juoksu-harrastukseen. Lopulta päätin, että mitä paremmassa kunnossa olisin, sitä varmemmin tulisin myös raskaaksi. Tein entistä tavoitteellisemmän harjoitusohjelman, söin koko ajan terveellisemmin. Syksyllä 2009 juoksin parhaimmillani sata kilometriä viikossa – mitä enemmän ahdisti, sitä enemmän juoksin. Olin päättänyt saada lapsen! Minulle ei tullut mieleenkään, että raskaus ei onnistuisi. Se ei ollut vaihtoehto.

– Minä teen sen lapsen vaikka yksin, raivosin miehelle yksi ilta hormonihöyryissäni.

Oli alkukevät, kun tein positiivisen raskaustestin. En osannut iloita siitä huolettomasti, sillä edellinen raskaus oli päättynyt keskenmenoon. Mutta kesällä, kun uskalsin olla jo toiveikkaampi, kerroimme pikkusisaruksesta lähipiirille. Kaikkein onnellisin olin, kun kerroin asiasta Sennille, joka täyttäisi seuraavalla viikolla viisi vuotta.

– Sinusta tulee isosisko! paljastin ja halasin Senniä, jolle koin olevani tämän velkaa.

Tai niin ajattelin, koska halusin kirjoittaa oman ainoa lapsi-tarinani hänen kohdallaan toisin. Että Senni saisi sen, mitä minä olin hartaimmin toivonut. Usein kirjoitamme mieles-sämme tulevaisuudestamme tarkankin käsikirjoituksen, josta meidän on vaikea luopua, jos elämä ei menekään sen mukai-sesti. Itselleni oman käsikirjoitukseni muuttaminen tuntui tässä kohtaa kerta kaikkiaan mahdottomalta.

Annoimme myös parisuhdehaastattelun naistenlehteen. Ihmisiä kiinnosti aina kovasti, miten muusikko ja niin sanottua tavallista päivätyötä tekevä ihminen saivat elämän sujumaan. »Kun toinen on poissa, koetko epäoikeudenmukaisuutta tai mustasukkaisuutta?» -kysymyksiin olin tottunut vastaamaan aikaisemminkin, nyt avasin samoja ajatuksia toimittajalle. Teimme haastattelua terassillamme, josta avautui tarkasti suunnittelemani näkymä. Autotalliamme reunusti massiivi-nen kivipengerrys, jonka keskeltä laskeutuivat portaat lasisen, vanhoista ikkunoista tehdyn huvimajan viereen. Varsinaisella piha-alueella jokaisen pensaan ja tuijan paikka oli tarkkaan mietitty ja toteutettu.

– Olen tottunut siihen. Olen luonteeltani sellainen, että olen tottunut pärjäämään myös yksin. Meille jää yhteistä aikaa viikolla ja sunnuntaisin, kerroin lehdessä.

Se oli totta. Sunnuntaista oli tullut Sennin syntymän jälkeen perhepäivä, jolloin kyläilimme ja tapasimme ystäviä. Muuten-kin koin, että arkemme oli hallinnassa ja olimme onnellisia. Elämä eteni lopulta kaikkien mutkien jälkeen suunnitelmien mukaan, tai ainakin minun suunnitelmani mukaan. Sen suun-

nitelman ja tarinan, jota niin pakonomaisesti olin mielessäni kirjoittanut.

Tuona aurinkoisena kuvauspäivänä ei pienessä mielessänikään käynyt, että perheidyllimme pinnan alla kuohui. Sen sijaan olin tosissani, kun kerroin haastattelussa, miten yhä kahdeksan vuoden yhdessäolon jälkeen katsomme rakastuneina maailmaa ruusunpunaisten lasien läpi. Jälkeenpäin mietin, olinko todella niin sokea. Vai olinko vain niin syvällä omassa raskausprosessissani, että en huomannut merkkejä tulevista?

En huomannut, että toinen oli henkisesti jo jossakin muualla – oli ollut jo kauan. Ja minä suoritin prosessia yksin. Olisinko osannut avata tilannetta eri tavalla, jos olisin tunnistanut, että itsetyytyväisen kuoren alla oli paljon piilotettuja tunteita ja pureksimatta nieltynä toimintamalleja? Mutta elin Senjan raskausajan loppusuoralle asti siinä uskossa, että meillä oli kaikki hyvin.

– Tuohon on tulossa ensi kesänä uima-allas, selvitin vielä lehden kuvaajalle, kun tämä teki lähtöä.

Pelko uudesta keskenmenosta oli niin kova, että uskottelin itsellenikin, että pihan viihtyvyys oli ainoa ongelma, joka minun tarvitsisi lähivuosina ratkaista.

Kun marraskuussa avasin työpuhelimeni, siellä oli viesti tuntemattomasta numerosta. Viestissä kerrottiin avioliitossani olevan kahden sijasta kolme.

Muusikon vaimona olin toki tottunut kaikenlaisiin huhupuheisiin ja oppinut ohittamaan ne olankohautuksella. Jostain syystä tämä viesti oli erilainen ja sai minut polvilleen. Pitelin isoa raskausvatsaani ja kelasin kuukausia taaksepäin. Mie-

lessä oli miljoona kysymystä ja jokainen niistä alkoi sanalla miksi.

Mutta minähän en niin vain eroaisi!

Jos olisin tuolloin kolmekymppisenä kuvaillut itseäni, olisin todennut ylpeästi olevani periksiantamaton, ahkera, sisukas, määrätietoinen ja kunnianhimoinen. Nainen, joka ei työtä pelkää! En osannut kuitenkaan nähdä, että samalla sitkeys oli tehnyt mielestäni joustamattoman. Kun haluaa pärjätä aina vain yksin, ei halua tai kykene pyytämään apua. Silloin ei aina näe omaehtoisuuttaan, jossa tiedostamattaan ei ota päätöksissään muita huomioon.

Ja sitten, kun voimat kaiken suorittamisen alla hiipuvat, uhriutuu. Minunkin marttyyrin viittani ehti heilahtaa ensimmäisessä liitossani monta kertaa. Kaikkeni minä olen teidän eteenne tehnyt! Vaikka olin vuosikaudet opiskellut ihmismieltä ja psykiatrasta hoitotyötä, en osannut tai halunnut nähdä vielä kolmekymppisenäkään oman historiani vaikutuksia käyttäytymismalleihini.

Varhaisimmat lapsuusmuistoni ovat mummolasta, maaseudulta Urjalasta. Siellä oli äitini lapsuudenkoti, iso maalaistalo ulkorakennuksineen, talleineen ja navettoineen. Puilla lämpivä talo tarvitsi jatkuvasti polttopuita, ja myös vesi piti kantaa itse. Sähköt taloon asennettiin ollessani nelivuotias, vesijohdot vasta, kun täyten yhdeksän. Vietimme äidin ja isän kanssa viikonloput sekä lomat aina maalla.

Koin jo varhain lapsena, että minun piti olla hyödyksi. Alakouluikäisenä osallistumista vedenkantoon ja puusavottaan jo odotettiin, vaikka sitä ei ääneen aina sanottukaan. Maaseudulla

oli vielä tuohon aikaan jonkinlainen itsestäänselvyys, että lapset osallistuvat askareisiin – sattui se sillä hetkellä huvittamaan tai ei. Koska olin perheen ainoa lapsi, totutettiin minut sekä miesten että naisten töihin, nämä oli ainakin minun lapsuudessaani jaettu vielä hyvin perinteisesti. Itselleni miesten työt olivat mieluisimpia. Koskaan en oikein oppinut rypyttämään karjalanpiirakkaa tai leipomaan, mutta vesuria ja moottorisahaa osasin käyttää.

Opin myös tekemään suorat ja siistit puupinot. Kun isän kanssa olimme tuoneet puut metsästä, hän sirkkelöi ne puuntekopaikalla, josta minä työnsin ne kottikärryillä liiteriin ja pinosin. Ja pinosin. Ja pinosin. Isän kanssa opin myös ampumaan ilmakiväärillä ja käymään metsällä. Metsästyslupa jäi hakematta, kun eläinten ampuminen tuntui sitten kuitenkin lopulta mahdottomalta, mutta istuin kyllä paljon isän ja muiden miesten kanssa peurapassissa ja metsästysseuran majalla. Seurasin vierestä, miten saalis nyljetään ja ruho leikataan. Lahitivajassa on omanlaisensa haju. Sellainen, missä minun mielikuvissani sekoittuvat metsä, liha ja märkä eläimen karva.

Sorsastus oli minulle kaikkein mieluisinta. Ei niinkään itse sorsastus vaan se, että pääsin metsämiesten mukaan laavulle Selkäsaareen. Mukana minulla oli isän puusta veistämä haukko. Kahtena ensimmäisenä kouluvuoteni isä jopa anoi minulle koulusta sorsastuslomaa, kauden alku kun sattui osumaan koulun alun kanssa päällekkäin. Ymmärtäväinen opettajani sen minulle aina myös myönsi.

Kun täyten kymmenen, unelmani toteutui ja sain oman moottorikelkan. Sellaisen punamustan, sedän maalaaman. Kelkka oli vanha ja raskas vetää käyntiin, joten isä joutui sen

minulle aina käynnistämään. Isän kelmassa oli starttinappi ja pakki. Ajattelin, että tuollaisen minäkin sitten hankin, kun olen isompi.

Isän ja äidin ajatus kasvattaa tyttärestään sitkeä ja omillaan pärjäävä oli pohjimmiltaan kaunis. Toisaalta suomalainen sisukkuuden ja periksiantamattomuuden ihannointi kulkee kai osana kansallisidentiteettiämme. *Raha ei kasva puussa, eikä Luoja laiskoja elätä.*

Vaikka lapsena minulta ei juuri kysely, kiinnostiko tai huvittiko työnteko, opin kyllä puupinoissa näkemään konkreettisesti työni jäljet. Kerran kun olimme viettämässä kesäpäivää Tampereen Viikinsaarella, huomasin jotain tuttua. Talon seinustalle oli kasattu valtavan suuria puupinoja, mutta käänsin katseeni niistä äkkiä dramaattisesti pois.

– Äiti, tekee huonoa edes katsoa noita!

Osa varmasti huumoria, osa täysin totta.

Lapsuuteni Tampereella asuimme Peltolammilla, rivitaloyhtiössä, jossa asui valtava määrä muitakin lapsia. Leikimme iltakaudet yhdessä, ja pihapeleistä »roke ja poke» sekä »valokiila» olivat suosikkejani. Parhaan ystäväni Hannan kanssa rakensimme majoja ja leikimme mäkihyppääjiä. Minä olin luonnollisesti Nykänen, Hanna taas Jari Puikkonen. Hannan äitikin kutsui meitä Nykäseksi ja Puikkoseksi. Olimme vauhdikkaita lapsia kaikki, housunpolvet olivat aina rikki ja hameet pannassa, ne päällä oli kertakaikkisen mahdoton kiipeillä. Vähän väliä jonkun äiti tuli selvittämään ison lapsijoukon kahnauksia, ja minäkin menin jokusen kerran tukijoukkoja kotoa pyytämään.

– Kyllä sun pitää oppia itse selvittämään asiasi, opetti äiti.

K

un **Varpu Hintsasen** tytär **Senja** kuoli kahdeksanvuotiaana syöpään, henkisestä jaksamisesta luennoivan Varpun omat opit joutuivat kovimmalle mahdolliselle koetukselle. Surusta syntyi kirja toivosta ja kiitollisuudesta. Se on yhden perheen tarina mutta tuo apua myös kaikille niille, jotka ovat joutuneet elämässään kovan paikan eteen, tilanteeseen, jossa valo on vähissä. Psykiatrisen sairaanhoidajan koulutuksen saaneen Varpun viesti on selvä: emme voi valita, mitä meille tapahtuu, mutta voimme valita, miten tapahtuneeseen suhtaudumme. Valitsemmeko katkeruuden vai kiitollisuuden, toivon vai epätoivon, pimeyden vai pienet valonvälähdykset, jotka ajan myötä kasvavat uudeksi, kriisin jälkeiseksi elämänmaisemaksi, erilaiseksi mutta yhtä kaikki kauneutta ja onnea sisältäväksi.



www.wsoy.fi

17.3

ISBN 978-951-046693-3